

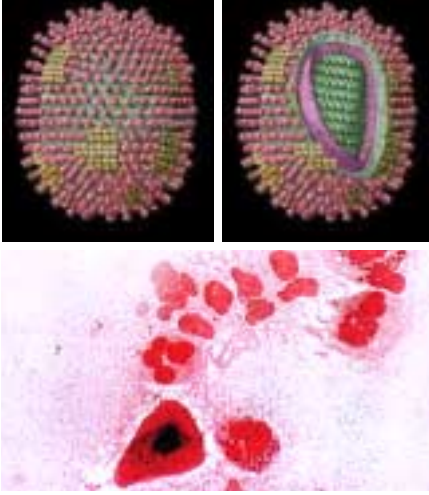

İNSAN VE SAĞLIK

Doç. Dr. Ferda Şenel
fsenel@excite.com

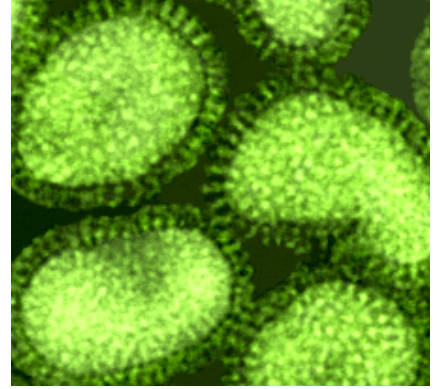
Grip

Kış aylarında en sık karşılaşılan hastalık "grip". Nezle, öksürük, halsizlik, kas ağrıları gibi şikayetlerle kendini gösteren gribe, "influenza" denilen bir virüs yol açıyor. Özellikle kış aylarında salgınlara neden olan influenza virüsünün, salgın yapan iki türü var: A ve B tipleri. Grip salgını bazen çok geniş bir alanı etkileyip can kaybına neden olabiliyor. Örneğin 1918'deki "İspanyol gribi"nin ABD'de 500 binden fazla kişinin öl-

mesine yol açtı. Yine bu salgında tüm dünyada 25-50 milyon insanın grip nedeniyle öldüğü tahmin ediliyor. İnfluenza virüsü vücuda girdikten sonra, virüse karşı "antikor" denilen moleküller oluşuyor ve kişide bağışıklık gelişiyor. Kişi aynı virüsle bir kez daha karşılaştığında grip olmuyor. Ancak influenza virüsü sıklıkla dış yapısını değiştiriyor. Böylece vücudun virüsü tanıması zorlaşıyor. Genellikle bu değişiklikler küçük çapta oluyor ve vücut bu virüsü gecikmeli de olsa tanıyabiliyor. Eğer virüsün yapısında önemli bir değişiklik olursa, vücudumuz bu virüsü tanımıyor ve daha önce bağışıklık sistemimizin geliştirdiği antikorlar işe yaramıyor. Birkaç yılda bir meydana gelen bu değişiklikler, büyük salgınlara yol açıyor.

İnfluenza virüsünün yol açtığı gribal enfeksiyonlar sadece nezle, öksürük gibi şikayetlerle sınırlı kalmayıp kalp, akciğer gibi çeşitli organları da etkileyebiliyor. Özellikle bağışıklık sistemi zayıflamış kişiler, çocuklar, hamileler ve yaşlılar, gribi daha ağır geçiriyorlar. Bu nedenle risk altında kabul edilen bu kişilerin hastalıktan korunmaları gerekiyor. Grip aşısı bu nedenle önemli. Altı aydan büyük herkese aşı öneriliyor. Başta toplum hizmetinde çalışan polis, asker, itfaiye, sağlık görevlileri gibi gruplara. Aşının, ilk üç ay hariç hamilelere ve emziren annelere de yapılmasında sakınca yok. Grip aşısı her yıl yeniden

hazırlanıyor. Virüsün değişen yapısı göz önünde bulundurularak hazırlanan aşının koruyuculuğu, yalnızca bir yıl. ABD'de hazırlanan 2002-2003 sezonu grip aşısında değişik tür influenza virüsleri kullanıldı. FDA tarafından onaylanan bu aşıda kullanılan virüsler "New Caledonia" (H1N1), "Panama" (H3N2) ve "Hong Kong" virüslerine benzer özellikler taşıyor. Bu aşının, halen yaygın olan birçok A ve B tipi influenza virüsüne karşı koruma sağlayacağı düşünülüyor.

Sağlıkla ilgili sorularınızı fsenel@excite.com adresine ya da Bilim ve Teknik Dergisi'ne gönderebilirsiniz.

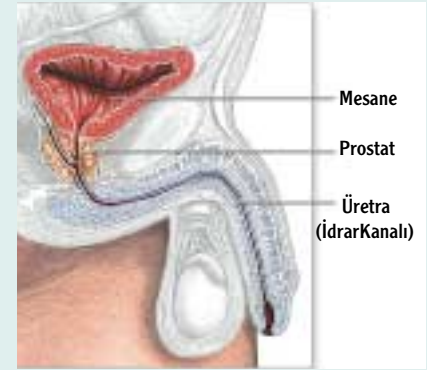
Cinsel Yolla Bulaşan Bir Hastalık: Üretrit

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar insanlık tarihi boyunca en önemli sağlık problemlerinde biri oldu. Birçok insanın ölümüne yol açan frengi gibi hastalıklara çözüm bulundukça, AIDS gibi yeni hastalıklar ortaya çıktı. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar her iki cinsi de etkiliyor. Bu hastalıkların ilk belirtileri genellikle cinsel organlardan gelen akıntı veya bu bölgede oluşan yaralar. Erkeklerde en sık görülen ve cinsel yolla bulaşan hastalık "üretrit". Bu hastalık "üretra"nın, yani dış idrar kanalının iltihaplanması sonucunda oluşuyor. Dış idrar kanalından gelen akıntıyla kendini gösteren üretrite,

gonore, klamidyaya veya üreoplazma denilen mikroplar neden oluyor. Mikropla temas edildikten ortalama bir hafta sonra idrar yaparken yanma, akıntı, cinsel bölgede kızarıklık ve kasık ağrısı gibi şikayetler başlıyor. Bu şikayetler başladıktan sonra hemen bir üroloji uzmanına gitmek gerekiyor. Akıntının mikroskop altında incelenmesiyle teşhis konuluyor. Bel soğukluğu olarak bilinen "gonore" hastalığının etkeni N. gonore adlı bakterinin mikroskop altında görülmesi mümkün. Ancak klamidyaya veya üreoplazma gibi mikroorganizmalar bakteri ve virüs arasında bir büyüklüğe sahip ve mikroskop altında görülemiyorlar. Bu mikroorganizmaların yol açmış olabileceği bir üretrit düşünüldüğünde ileri kan ve idrar tetkikleri yapılabilir.

Üretrit, tedavi edilmediğinde birçok probleme yol açabiliyor. Dış idrar kanalında tıkanıklıklar olabiliyor ve bu da idrar yapma gücüne yol açıyor. İdrar kanalındaki daralmalar zaman içerisinde ameliyat gerektirecek boyuta ulaşabiliyor. Tedavi edilmeyen üretritler kadınlarda kasık bölgesinde tekrarlayan ciddi enfeksiyonlara yol açarak uzun vadede kısırlığa yol açabiliyor. Erkeklerdeyse sperm kanallarının tıkanması ve kısırlığa neden olabiliyor. Bu nedenle üretritin erken teşhisi ve tedavisi önemli.

Üretritin tedavisi son derece kolay. Önemli olan, erken tanıyla etkili tedaviye gecikmeden başlamak. Bel soğukluğu olarak bilinen gonore-

nin tedavisinde genellikle tek doz olarak uygulanan üçüncü kuşak sefalosporin veya kinolon grubu antibiyotikler yeterli oluyor. Bu vakaların yaklaşık dörtte birine klamidyaya mikrobu da eşlik ettiği için 10 gün kadar buna yönelik tedavi verilmesi öneriliyor. Tedavide önemli olan bir nokta, eşlerin aynı anda aynı tedaviyi almaları. Bunun amacı mikrobu eşler arasındaki geçişini engellemek.

Günümüzdeki ileri tedavi olanaklarına rağmen halen en önemli nokta bu hastalıklardan korunmak. Şüpheli ilişkilerden uzak durmak, kondom kullanımı ve tek eşlilik, korunma yöntemlerinin temelini oluşturuyor. Tabii önemlisi de cinsel eğitimin yaygınlaştırılıp toplum bilincinin bu konuda artırılması.

